

Yukarda bahsedilen tarifeler daha ziyade yüksek gerilim abonelerine tatbik edilen tarifedir. Alçak gerilim abonelerine tatbik edilen «Marjinal» tarife ise mevcut yüksek gerilim tarifelerine nakil ve tevzi masraflarının ilâvesi suretile, ayrıca hesaplanır.

Fransa'da tatbik edilmekte olan «Marjinal» tarifinin yüksek gerilim abonelerine tatbik edilen kısmından bir misal* verelim.

Yukarda arzettiğimiz gibi Fransa tarife bölgesi olarak 23 bölgeye bölünmüş ve her bölge bölümlere ayrılmıştır. Bunardan bir şimal ve birde cenup bölgesini nazarı itibare alalım.

Cetvellerden de görüldüğü gibi muhtelif bölgelerde ve hattâ bölümlerde gerilime, mevsime ve saatlere göre enerji fiatı değişmektedir.

220 kV. Bölümlerin toplumu için aynıdır, diğer gerilimlere tekabül eden fiatlar ise bu fiata nakil ve tevzi masraflarının ilâvesi suretiyle elde edilir.

Tarifedeki sabit prim; kWh. maliyeti ile direkt olarak oranlı veya sabit masraflardan gayri masrafları ihtiva etmektedir. (Meselâ: yeni yatırımlar, kâr ve....—).

Hususî büyük müşteri mukavelelerinde işbu sabit prim miktarı üzerinde müşteri ile satıcı arasında müşterinin çalışma şekline göre bazı hususî tenzilâtlar yapılabilmektedir.

Böyle bir tarifinin tanzimi bittabi kat'î istatistik! bilgilerin mevcudiyeti ile ve uzun

etüdlar neticesinde elde edilir. Meselâ Fransa'da böyle bir tarife ancak sekiz senelik etüd neticesinde yüksek gerilim kısmına tatbik edilebilmiştir.

Memleketimizde bir an evvel böyle bir tarife sisteminin tatbiki hususunda gerekli etüdların hazırlanmasına geçmek çok faydalı olur kanaatindeyim. Zira :

1 — Mezkûr tarife istihlâk eğrisinin düzelmesini teşvik edici tarife olduğundan gerek enerji istihlâk edici müesseseyi ve gerekse istihlâk eden müesseseleri ekonomik çalışmaya sevk eder.

2 — Memleketimizde henüz sanayi yeni inkişaf etmekte olduğundan müşteriler kendilerini böyle bir tarifeye göre daha kolay intibak ettirebilirler.

3 — Yeni kurulmakta bulunan v« maliyet unsurunda enerji fiatı mühim rol oynayan büyük sanayi müşterileri ise kendi rantabilite hesaplarını mezkûr tarife esaslarına göre hesaplayabilirler.

Bilhassa Etibank Elektrik İşletmeleri Müessesesini önümüzdeki yıllar içinde puant takat bir hayli zorlayacaktır, bunun önüne kısmen geçmiş olur.

Böyle bir tarife tamamen hesaba dayandığından ve hakikî nokta maliyetlerine göre tayin edildiğinden üzerinde şu veya bu tesirle oynanmasına cevaz vermeyen tarife sistemidir.

Y. Müh. Koikut ÖNGÜN'ün Konuşması

Tarifeler Yönetmenliği Hakkında Düşünceler

17 Haziran 1960 gün ve 10528 sayılı Resmî gazetede Sanayi Bakanlığı Enerji Dairesi tarafından hazırlanan «Elektrik Tarifeleri Talimatnamesi» yayınlanmıştır.

Elektrik işletmelerinin tarifelerinin tespitine esas olacak bir düzen bu yönetmeliğin yayımına kadar konu'mamış olduğundan, işletmelerle tarifeleri tasdik edecek makamlar arasında bazı anlaşmazlıklar ve çekişmeler oluyordu. Böyle bir yönetmeliğin yayınlanması; bu bakımdan beklenmekte idi.

Sanayi Bakanlığı, bu yönetmeliği 7347 sayılı kanunla (10.6.1959) değiştirilen 6973 sayılı «Sanayi Vekâleti kuruluş ve vazifeleri hakkındaki kanunun» (22.5.1957) 3 üncü maddesinin (G) fıkrasının Bakanlık Enerji Dairesine «Tarife esaslarını tespit ve tasdik ile tatbikatını mura-kabe» şeklinde verdiği yetkiye dayanarak çıkarmıştır.

Yönetmelikte göze çarpan başlıca aksaklıklar şu şekilde sınıflandırılabilir.

I — Yönetmeliğin hazırlanmasında var olan usulsüzlük.

n — Kanuna uygunluğu hakkındaki şüpheler.

III — Yönetmelikte bulunan tariflerdeki anlaşılma-zlık, —Aynı terim çeşitli yerlerde çeşitli şekilde tarif edilmiştir—.

IV — Yönetmeliğin tatbikatını İmkansızlaştıran özellikler.

V — Yönetmelikte bulunması istenen konular.

VI — Sonuç ve düşünceler.

Şimdi bunları sırasıyla gözden geçirelim.

I — Yönetmeliğin hazırlanmasında var olan usulsüzlük :

Düşüncemize göre elektrik tarifelerinin hazırlanması ve enerjinin satılması konusunda bir

tüzük hazırlanması gerekirdi. Hukuk literatürüne ve kanunlara bakarsak bu düşüncemizde haklı olduğumuz anlaşılır.

örnekler :

1322 sayılı «Kanunların ve nizamnamelerin Suret-1 Neşir ve ilanı ve Meriyet Tarihi hakkında Kanun» (1928) un 1-ihci madde -z- fıkrası :

«Nizamnamelerin ahkâmını tavzih etmek veya kanun veya nizamnamelerin tatbikatında memurine rehber olmak veya kanun ve nizamnamelere mugayir ahkâmı bulunmamak üzere bir Vekâlet tarafından münferiden veya alâkadar Vekillerce müştereken veyahut tera Vekilleri Heyetince kaleme alınan talimatnameler:».

şeklinde yönetmeliklerin ne maksatla hazırlanmaları gerektiğini göstermektedir.

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi idare Hukuku Profesörü Süheyl Derbil'in «idare Hukuku» 1950 Cilt I sahife 58 - 59 da yönetmelik ve tüzüklerin nasıl, ve ne maksatlarla hazırlanması gerektiği şöyle ifade edilmektedir.

Sade Türkçe kılavuzu
T.D.K. 1960
Osmanlıca - Türkçe sözlük
Mustafa Nihat özön 1959
Türkisch - English Dictionary
H.C. Hony - Fahir İz 1947
Türkçe - İngilizce Büyük Lügat
Tarhan Kitabevi - 1959
Turkisch - Langenscheidts
Universal - Wörterbuch - 1947
(Türkçe - Almanca) «

«Nizamnameler bizde kanunların nasıl uygulanacağını göstermek ve kanunun emrettiği şeyleri belirtmek için yapılır. Yeni hükümleri ihtiva edemez, kanuna aykırı olamaz».

«Talimatnameler bir kararname şeklindedir. Kamusal memurlara kanun ve nizamnameler hükümlerine göre vazifelerini nasıl yapacaklarını bildirir. Memurların takdir yetkilerini daraltır veya kaldırır. Bir takım idarî hukuk kuralları talimatnamelerle bilinir».

«Talimatnameler, emirler veya yasaklar aleyhine istitaf (yardım dileme) veya hiyerarşik müracaat yapılabileceği gibi idarî dâvalarda açılabilir».

Belediye Su işlerinde bugün uygulanmakta olan bir «Su satış nizamnamesi» vardır. Elektrik tarifeleri yönetmeliğinde bulunan hükümlerin çok

büyük bir kısmı su konusuna göre bu su tüzüğünün içinde vardır. Su ve elektrik işletmeleri çok zaman birdir. Ayrıca su ve elektrik satışı da birbirine birçok bakımlardan benzemektedir.

Abonelere birçok hükümleri ile bazı yeni yükümlülükler yükleyen elektrik tanfe yönetmeliğindeki zayıflık ortadadır.

önce, su satış tüzüğü de gözönüne alınarak, bir elektrik satış veya tarife tüzüğü" hazırlanmalı; gerekirse tüzüğün uygulanışını göstermek üzere de bir yönetmelik yapılmalı idi.

II — Yönetmeliğin kanuna uygunluğu hakkındaki şüpheler :

a) Yönetmelik, Sanayi Bakanlığı kuruluş kanununun' «Tarife esaslarını tespit ve tasdik ile tatbikatını murakabe» şeklinde verdiği yetkiye dayanılarak çıkarılmış olmalıdır. Yani yönetmelik tarifelerin esaslarının neler olacağını tespit edecek ve tatbikatının ne şekilde denetleneceğini gösterecektir. Bu tespit edilen esaslara göre hazırlanacak tarifeleri de Bakanlık tasdik edecektir.

«Esas» sözünün tespit edebildiğimiz anlamları şöyledir :

1 Temel; 2 Ana : Esas kaideler =
Ana kurallar, 3 Doğru (şekil)
1 Temel; 2. Asıl hal 3. Gerçek

1. Foundation, base, principle
essence 2. Principal, basic
1. Basis, foundation, principle

Grundfläche, Fundament
Hauptsache

Görüldüğü gibi tarifenin esasları sözünden, tarifelerin temelleri, prensipleri anlamını çıkarmak gerektir.

Halbuki yönetmelikte tarife esaslarının dışında birçok teferruata girilmiştir. Bu teferruatta o kadar ileri gidilmiştir ki, sayaç kiralama miktarı, açma parası gibi hususlar da tespit edilmiştir.

Ayrıca bu teferruat ihtiyarîde bırakılmıştır.

Yine küçük, büyük bütün elektrik işletmelerini, abonelerini meskenler, ticarethaneler ve yazıhaneler, resmî daireler ve kurumlar, büyük sanayi, küçük sanayi umumî tenvirat ve müteferrik gibi 7 guruba ayırtmaya her gurup için tek ve çift terimli olmak üzere 14 gurub tarife tespit etmeye zorlamaktadır. Bunun fayda ve

kaçınılmazlığını anlamak da güçtür. Bazı İşletmelerde daha basit tarife yapmak zorunda kalırsa Bakanlığın bunu tasdik etmemesi durumu ile karşılaşılacaktır.

Bütün bu hususlar Bakanlığın kanunun kendisine verdiği «Tarife esaslarını tespit» yetkinin dışına çıkmış olduğunu göstermektedir.

b) Yönetmeliğin birinci maddesinde adı geçen yönetmeliğin hangi işletmelerde uygulanacağı gösterilmektedir. Madde aynen şöyledir :

«Devlet, vilâyet ve belediyelerce verilecek imtiyaz, ruhsat veya müsaadenamelere dayanarak hakikî veya hükmi şahıslar tarafından vücade getirilen veyahut Devlet, vilâyet ve belediyelerce doğrudan doğruya yapılan elektrik işletmelerinin (İktisadî Devlet Teşekkül ve Müesseseleri ile Elektrik İdareleri dahil) tarife esaslarının tespiti ve tarifelerinin tasdi id ile tatbikatının murakabesi bu talimatname hükümlerine tâbidir.

«Bu talimatnamede «Elektrik idaresi» tâbiri ile elektrik işletme veya idareleri, imtiyaz, ruhsat veya müsaadenamelere müsteniden işletilen elektrik işletme ve müesseseleri ve İktisadî Devlet Teşekkül ve Müesseselerinin elektrik işletmeleri sair elektrik İşletme ve idareleri kast olunur».

Sanayi Bakanlığı kuruluş kanununun (1959) tarife esaslarını tespit eden maddesinde , yukarıda parantez içinde ve siyah dizilerek gösterilen İktisadî Devlet Teşekküllerinden bahseden kısım yoktur. Kanun bu işletmeleri Sanayi Bakanlığının denetlemesi dışında bırakmıştır. Yönetmeliğe bu konunun eklenmesi ile yine kanunun verdiği yetkinin dışına çıkmıştır.

Ayrıca yönetmeliğin birinci maddesi ilk fıkrasında «verilecek imtiyazlarda» İkinci fıkrada ise «imtiyazlara müsteniden işletileni İşletmelerden söz edilmektedir.

Aynı madde içinde bir birini bozan iki hükmün bulunması anlaşmazlık konusu olabilir.

Kanun maddesindeki deyim «Verilen İmtiyazlar» şeklindedir.

Hangi kurum ve işletmelerin bu yönetmelik içine gireceği kanuna uygun olarak açık bir şekilde belirtilmelidir.

m — Yönetmelikte bulunan tariflerdeki anlaşılamazlık :

a — Elektrik işletmelerinin birbirine veyahut Bölge işletmelerinin belediye işletmelerine toptan ne şekilde elektrik satacakları yönetmelikten anlaşılamamaktadır. Toptan elektrik satışları yönetmeliğin 3 üncü maddesindeki abone gurupları arasına sokulamıyacağından bunlar bir yönetmelik hükümlerine bağlı olamayacaklardır. Halbuki birinci maddede bu çeşit işletmelerin de bu yönetmeliğe uyacakları bildirilmektedir.

Gerçi abone gurupları arasında «G. Müteferrik» diye bir gurup ayrılmış ise de bunun tarifi «Yukardaki fıkralar dışında kalan ve elektrik idareleri için mahallî hususiyet arz eden aboneler», şeklinde yapılmış olduğundan toptan satışları bu sınıfa da sokmak güçtür.

Elektrik satışlarının büyük ölçüde toptan belediyelere satıldığı düşünülecek olursa, bu konuya verilmesi gereken önem daha kolay anlaşılır.

Yönetmeliğin toptan satışlara uygulanması düşünülmemiş ise bu hususun da birinci maddede açıkça belirtilmesi gerekirdi.

b — Bazı anlamlar yönetmelik içinde başka yerlerde "başka şekilde sözlerle ifade edilmiştir. Bunlardan bazıları şunlardır :

1 nci Maddede «Elektrik İdaresi», 2nci maddede «Enerji Teşekkül ve işletmeleri», Ek 7 de «Elektrik işletmesi» deyimini kullanılmıştır :

3 ve 9 uncu maddelerde ve diğer kısımlarda tarife guruplarından biri «Meskenler» diye adlandırılmış iken Ek 7 de teminat akçeleri hesabında «Aydınlatma ve ev İhtiyaçlarında abonenin tabi olduğu tarife üzerinden» diye söz edilmektedir. Halbuki aydınlatma, meskenlerden başka, ticarethaneler, resmî daireler, sanayi guruplarında da bulunduğundan bu abonelerin teminatlarının nasıl hesap edileceği anlaşılama-maktadır.

Hattâ Ek 7 de Madde 25 de elektrik aboneleri Madde 3 deki guruplanma unutulmuş aydınlatma ve ev ihtiyaçları için elektriği kullananlar ile kuvvei muharrike için kullananlar şeklinde iki guruba ayrılmaktadır. Üçüncü maddedeki ayrımlarda örnek olarak meskenler gurubu denilince burada hem aydınlatma için hem de (kalfifer, asansör gibi) kuvvei muharrike için elektrik kullanılabilir. Her iki kullanım şekli de aynı tarifeye bağlı olacağına göre bunlardan teminat alınırken hsaap nasıl yapılacaktır. Belli değildir. Ayrıca kuvveti muharrike tarifi de yapılmamıştır.

Sanayi, büyük sanayi, küçük sanayi tâbirleri çeşitli maddelerde çeşitli şekillerde tarif edilmiştir. Madde 3 D, E, Madde 9 D, E ile ek 3 D, E de olduğu gibi.

Bu suretle yönetmelikte sınıflama ve tarif birliğine uyulmamıştır.

IV — Yönetmeliğin tatbikini imkânsızlaştıran özellikleri:

a — Yönetmelik bütün işletmeleri çift terimli tarifeyi uygulamaya zorlamaktadır. Oysaki yurdumuzda birçok şehirlerde güç yetersizliği dolayısıyla puant saatlarında en çok küçük sanayi tesisleri durdurulur. Diğer sanayide de çeşitli sınıflamalar yapılır. Günün ancak belirli saatlarında elektrik verilen yerler de vardır.

örnek olarak 1958 de elektrikleştirilmiş 433 yerden yalnız 106 sı sürekli ve sınırsız olarak elektrik verebilmekte,

89 u sürekli ve fakat sınırlı olarak

125 i süresiz ve sınırsız olarak

113 ü süresiz ve sınırlı olarak elektrik vermektedir ki,

böyle işletmelerde çekilecek güç için hattâ sabit hizmet karşılığı olarak bir ücret almanın haklı görülmesi mümkün değildir.

Her ne kadar böyle yerlerde çift terimli tarife ile beraber kullanılmasına zorlanan tek terimli tarifelerin " kullanılabilirliği ileri sürülebilirse de kullanılamıyacak bir tarifeyi hazırlayıp, tasdik etmenin faydası ne olacaktır?

b — Küçük işletmelerde müstehlikleri yukarıda açıklandığı gibi 14 guruba ayırarak çeşitlendirilmesi işletmeye boşu boşuna birçok zorluklar yükler. Buna karşılık elde edilecek fayda da yoktur. Yönetmelikte işletmeler büyüklüklerine göre sınıflandırılmamış olduğundan buna benzer birçok maddenin uygulanması faydasız güçlükler yaratacaktır.

c — Tarifelerin uygulanmasını denetlemek üzere istenen aylık istatistikî bilgiler küçük işletmeler tarafından tam ve doğru olarak düzenlenip gönderilemez. Gönderilmiş olanları da isteğe uygun olmayacağı görülecektir, önce bu bilgilerin denetlemede ne işe yarayacağı belli değildir. Sonra işletmelerde abone sayaçları iki ayda bir okunduğundan satışların aylık bildirilmesi için ayda bir sayaçları okumak gerekecektir ki, okuyucu adamların sayısını dolayısıyla işletme masraflarını artıracaktır. Belki merakı gidermekten başka da bir faydası olmayacaktır.

E.I.E. idaresince yılda bir defa istenen aşağı yukarı aynı çeşit bilgi güçlkle toplanmaktadır. Aynı bakanlığın diğer bir kolu tarafından toplanan bilginin - işletmelerden yeniden istenmesi de doğru, bir hareket değildir.

d — Elektrik tarifelerinin düzenlenmesinde gözönüne alınacak işletme giderleri Madde 7 de açıklanmaktadır. Bu madde okunduğunda gözönüne alınan giderlerin bir önceki yıl içinde yapılmış olan giderler olacağı anlaşılıyor, örnek olarak yakıt masraflarında geçen yıldan devredilen yakıt bedeli.

Yıl içinde mubayaa edilen yakıt bedeli

Toplam.

Yıl sonunda müteakip seneye devredilen yakıtın bedeli tenzil

veya

Mubayaa edilen enerjinin bedeli

gibi sözlerle geçmiş yıllara ve gerçekleşmiş giderlere göre hesap yapıacağı anlatılmaktadır. 13 üncü maddede ise aynen; «gerek tarifelerin ihzarında gerek hasılat ve ortalama fiat cet-

velinin doldurulmasında işletmenin fiili durumu ile müstakbel gelişme ihtimali gözönünde bulundurulmaya denemekle düzenlenen tarifenin bir sonrası yıllarının durumuna göre hazırlanacağı ifade edilmektedir. Yine birbirini bozan iki hüküm.

Fiatlar üzerinde büyük değişimler olan memleketimizde düşüncemize göre geçmiş yılların maliyet değerlerine göre gelecek yılların tarifelerini yapmak işletmelerin ucuz elektrik satmalarını sağlarsa da onları iflâsa da sürükler. Bu sebeple tarifenin uygulanacağı belirli bir devre — 3 yıldan aşağı olmamalı — seçilmeli bu devrede satılacak enerji tahmin edilmeli giderler tahmin edilmeli ve buna göre tarife yapılmalıdır. Para ayarlaması, ve yakıt fiatlarında işçilik ücretlerinde belirli bir sınırdan fazla değişme olursa bunu tarifelere aksettirecek değişme formülleri konulmalı veya böyle belirli bir miktar değişme olunca tarifeyi yeniden ayarlamalıdır.

e — Yönetmelikte amortismanların Maliye Bakanlığı tarafından vergi usul kanununa göre yayınlanacak nisbetlerde ayrılması şart koşulmuştur.

Maliye Bakanlığı tarafından 26 Aralık 1950 de Resmî Gazetede yayınlanan amortisman tablosunda elektrik işletmelerine ait özel bir bölüm yoktur. Bu duruma göre amortisman nisbetlerinin genel tablodan alınması gerekmektedir. Bu nisbetler ise bir hayli yüksektir. Bu nisbetlere göre ayrılacak amortismanlarla hazırlanacak bir tarife o kadar yüksek çıkar ki, Bakanlık tasdik etmekten korkar sanırız.

Bu düşüncelerle hareket ettiğimizi sandığımız yine Sanayi Bakanlığı 9 Haziran, 1960 gün ve 10521 sayılı Resmî Gazetede (Elektrik Tarifeleri Yönetmeliğinden 8 gün önce) yayınlanan (Elektrik Tesislerine Ait Projelerin Tanzimiae Dair Talimatname) de amortisman nisbetleri için Maliye Bakanlığı tablosundan tamamen ayrı özel bir tablo vermiştir.

Esasen Maliye Bakanlığınca tespit edilen nisbetlerden daha düşük nisbetleri tatbik etmek vergi usul kanunlarına aykırı değildir.

f — Madde 21 de «İrtibat hatlarının tesisini, bîdeli müşteri tarafından ödenmek suretiyle, elektrik idareleri yapar» denilmektedir. Elektrik iç tesisat yönetmeliğinin (Resmî Gazete 29/12/1954 Sayı 8891) 17 nci maddesinde (irtibat hattına) (bağlantı hattı) denilmekte, "bunu işletme" müsaade ettiği takdirde tesisatçıları yapmasına da cevaz vermektedir. Yürürlükte olan her iki yönetmeliğin hükümlerinin birbirini bozduğu görülmektedir.

g — imtiyazlı elektrik ortaklıklarının da imtiyazlarındaki tarife ve satışlara ait hükümlerine bakmadan adı geçen bu yeni yönetmeliğe uymaları gerekmektedir. Bu husus imtiyazların

verilmesine ait kanun maddeleri gözönüne getirilirse imkânlı görülmemektedir.

h — Yönetmeliğin 7 nci maddesinde elektrik işletmelerinin giderleri sayılırken iki hususun da yıllık giderlere eklenmesi gerektiği belirtilmektedir. Bunlardan biri istikraz taksitlerinin tecdit akçesi (amortisman) ile karşılanamayan kısmının bir yıla düşen miktarı ile diğeri islah ve büyük tamir giderleridir.

Düşüncemize göre bu iki giderin amortisman ve kârları ile karşılanması gerektir. Karşılanacak şekilde istikraz yapılmalıdır. Büyük tamir giderleri için bir «ihtiyat akçesi» fonu açılması yerinde olur.

Kısa vadeli ve büyük miktarlarda yapılmış İstikrazların tarife sokulması durumunda pek anormal sonuçlarla karşılaşılabilir.

i — Madde 20; Belediye sınırları içindeki her isteyene, elektrik idarelerini elektrik verme zorlamaktadır. Ancak bir şart vardır ve her türlü yorumlamaya elverişlidir. Bu şart «Takat, enerji ve şebekelerin imkânı nisbetinde» şeklinde ifade edilmiştir. Bu şartla beraber madde, işletmeleri hiç de zorlayıcı değildir. Esasen 22nci maddede de şebekenin uzatılması gerektiği takdirde ne şekilde abonelerden tutarının alınacağı belirtilmiş olduğundan işletmeler şebekelerini genişletmek üzere herhangi bir çabada bulunmazlar. İmkânsızlık şartına sığınmazlar.

Bu maddenin su satış nizamnamesinin 5 inci maddesine benzer tarzda yazılması yerinde olurdu, örnek olarak madde şu şekilde olabilir.

Elektrik idareleri en az ortalama 10 netrede bir ev bulunan sokaklardan elektrik geçirmek üzere şebekelerini yapmak zorundadırlar. Ancak malî ve teknik imkansızlıklar karşısında Sanayi Bakanlığının onaylaması ile bu zorunluluk geriye bırakılabilir. Bir ailenin yalnız başına oturmasına elverişli sekide yapılan daireler bu konuda ev sayılır»

V — Yönetmelikte bulunması istenen konular :

Yukardan beri çeşitli konuların aksaklıklarından söz ederken, bunların daha iyi olması için düşündüğümüz hususları da işaret ettik. Bunların dışında yönetmelikte bulunması istenen diğer konular şunlardır.

- Elektrik kullanıcıların sınıflanması ile,
- Çift veya tek terimli veya başka cins tarifeler yapılması elektrik idarelerine bırakılmasıdır. Ancak işletmelere bir kolaylık olmak üzere yönetmeliğe bazı örnekler eklenebilir.

Bu maksatla biz ev tarifesi için Compagnie Voudoise d'Electricité (İsviçre) ve Sanayi ve tarım için Salzburg (Avusturya) şehirleri tarifelerini örnek olarak veriyoruz, (örnek 1 ve 2) Bu arada elektrik fiyatlarının mertebeleri hakkında da, bir fikir edinilmiş olur.

c — Giderler ve satış belirli bir süre için tahmin edilmeli ve tarife bu süre içinde değişmemeli. Yukarda daha geniş olarak açıklandı.

ç — Amortisman nisbetleri, elektrik tesislerine ait projelerin tanzimine dair yönetmelikteki nisbetlere göre alınmalıdır.

d — İmtiyazlı ortaklıkların imtiyaz sözleşmelerindeki hükümlere dokunulmamalıdır.

e — istikraz taksitleri giderler arasına sokulmamalı ancak faizler konulmalıdır.

f — İslah giderleri yeni yatırım sayılmalı, amortismanlar kârlar ve istikrazlarla karşılanmalıdır.

g — Büyük tamirler için bir İhtiyat akçesi fonu kurulmalıdır.

h — Kâr, işletmenin genişlemesine de yetecek nisbetlerde olmalıdır.

i — Tarifenin değişmesini gerektiren «Masraflardaki mühim tahavüller» daha belirli bir şekilde ifade edilmelidir.

j — Elektrik idarelerinin nerelerde şebeke yapacağı açıkça yazılmalıdır. Yukarda anlatıldı.

k — «Elektrik idareleri santraHarmm gücünü ihtiyaca göre artırmağa mecburdur» şeklinde bir madde eklenmelidir.

l — Bağlantı hatlarını tesisatçıların da yapabileceği «Elektrik İç tesisat yönetmeliğine» benzer tarzda yazılmalıdır.

k — Şebekenin uzatılması halinde yönetmelikte anlatılan «sarfiyat garantisi» ve "avans tediyesi» ni (Madde 22) elektrik İdarelerinin seçimine bırakmamalı her ikisini de uygulamalıdır. Çünkü biri diğerini tamamlar. İkisi birden gerektir.

m — Şebekelerin takviyesini gerektiren İsteklere uygulamak üzere, şebekelerin uzatılması haline benzer hükümler koymalıdır.

n — Sayaca, maliyet bedeline göre ne şekilde kira hesaplanacağı gösterilmelidir.

o — Ek 6 kaldırılmalıdır.

ö — Ek — 7 nin tarif ve tertipi yönetmeliğe uydurulmalıdır. Abonman sözleşmesinde (Ek 7).

p — Belirli güçlerden fazla güç isteyen abonelerin abonman sözleşmesi uzun müddetli olmalıdır.

VI — Sonuç ve düşünceler :

Elektrik geniş bir kütlenin günlük yaşayışına girmiştir. Bunların elektrik idareleri ile olan temaslarını düzenleyecek olan elektrik tarifeleri yönetmeliğinin yukardan beri sayılan aksaklıkların düzeltilmesi gerekir. Bu suretle İdarelerle aboneleri arasında daha iyi bir işbirliği ve anlayış kurulacaktır. Yersiz çekişmeler ve anlaşmazlıklar ortadan kalkacaktır. Bu sebeple kanun sınırları içinde kalmak üzere yayınlanmış olan yönetmeliğin kaldırılarak, esasen bu yönetmelik için belirlenmiş olan yeni bir «elektrik satış tüzüğü» kısa zamanda hazırlanmalıdır.

örnek: 1

SALZBURG (AVUSTURYA'DA) ŞEHRİNDE 11 OCAK 1960 dan İTİBAREN UYGULANAN ELEKTRİK FİATLARI

(ÖZE Mart 1960)

Tarife ve kısa işareti		T A R İ F E S İ		Salzburg Elektrik İşletmesi	
		Sabit Fiat/Ay		Avuturya Şiling (2)	TL.
Sanayi	Işık «G»	İlk 100 Vat için		14,—	4,84
		Diğer her 50 vat için		4,85	1,67
	Enerji fiatı her kWh		0,52	0,18	
	Kuvvet (KG)	İlk 500 vat için		15,—	5,19
Diğer her 500 vat için		11,—	3,80		
Enerji fiatı her kWh		0,52	0,18		
Tarım. «L»	İlk 3 hektar için		17,—	5,88	
	Diğer her hektar için		1,50	0,52	
Enerji fiatı her kWh		0,50	0,17 -		
Küçük Sanayi «K»	Beher iki telli sayaç için		4,5	1,55	
	Beher 3 ve 4 telli sayaç için >		9,0	3,U	
	Enerji fiatı Her kWh	Işık Kuvvet	2,55	0,88	
			1,40	0,48	
Gece cereyanı «N»	Enerji fiatı her kWh	Yazın (Nisandan Eylül'e kadar) saat 22 den 6 ya kadar		0,13	0,045
		Kışın (Ekimden Mart'a kadar) saat 22 den 6 ya kadar		0,31 ^{a>}	0,104

- (1) Kışın biriktirmen sobalarla ısıtmada enerji fiatında «N» tarifesi (0,32 ŞilingAWH 0,11 TL/kWh) olur.
(2) 1 şiling — 0,03846 dolar = 0,34615 TL,, dir.

örnek : 2

Compagnie Vaudoise d'Electricité'nin Yeni Ev Tarifesi (İsviçre) (S.E.V. Dergisinden Nr. 1 Ocak 16, 1960).

Tarife A — Sabit ücreti olmayan sayaç tarifesi tesisatta en çok 10 A. lık sigorta ve 1,5mm² kesitinde iletken ve en çok 2 beygir veya en çok 1,5 kW lık motor gücü varsa kullanılmaktadır.

Enerji bir sayaçla ölçülür ve fiatı 45 Rp./kWh (93 kuruş/kWh) dan hesaplanır. Bir sabit ücret veya asgari sarfiyat garantisi şartı aranmaz.

Tarife Bm— Evler için sabit ücretli tarife.

Bu, evler için kullanılır. Bağlanan güç bir akım sınırlayıcı veya benzeri tertibatla sınırlanmıştır.

Enerji bir sayaçla ölçülür ve aşağıdaki gibi çift terimli bir tarifeye hesaplanır.

1 — Enerji fiatı, basit bir sayaçla ölçülen bütün gece ve gündüz sarfiyatı.

8 Rp/kWh (16,5 kuruş/kWh) yazın (2 ve 3 hesap dönemi)

10 Rp/kWh (20,6 kurug/kWh) kışın
(1 ve 4 hesap dönemi)

Ayrı bir basit sayaçla ölçülen- biriktirmen sıcak su hazırlayıcısında harcanan enerji için.

4 Rp/kWh (8,25 kurus/kWh) yazın
(2 ve 3 hesap dönemi)

6 Rp/kWh (12,4 kurus/kWh) kışın
(1 ve 4 hesap dönemi)

2 — Aylık abonman aşağıdaki şartlarla olur.

a) Bağlantı ücreti Fr. 2,50 (5,15 TL.) en çok 10 kWA kadar olan güçler için hesaplanır. İstenecek diğer her 10 kW güç için aylık bağlantı ücreti Fr. 2,50 (5,15 TL.) artırılır.

b) Abonman ücreti

50 Rp (1,03 TL.) oturulabilen her yer için ve

15 Rp (0,31 TL.) her eklenti yer için.

Oturulabilen yerler 10 m» den büyük oturma, yemek, yatak odaları (kullanılsın veya kullanılmıyorsa), mutfak ve banyo.

Eklenti yerler 10 m² den küçük koridor, merdiven, veranda, ofis, WC, gara], kiler tavan arası (elektriklenmiş olsun olmasın) gibi yerlerdir.

Oturulabilen ve eklenti yerler 30 m² den büyükse fazlası yeni bir yer sayılır. Dış lambalar, girişlerdeki lambaların lüto Wata kadar beherinden ayda 50 Rp (1,03 TL.) alınır. 1 Beygir veya 750 Wata kadar motorların Bm tarifesine girmesine müsaade edilir.

İki aileden fazla oturan evlerdeki motorlar; asansör, mazot yakıcı, devri daim pompası, Bm tarifesine girmez.

1 lir (İsviçre Frangı) = 100 Rp (Rappen) = 2,06 TL. dir.

Y. Müh. Kemal TAN'ın Konuşması:

Bu konuşmadan sonra gündem harici olarak Sanayi Bakanlığı Enerji Dairesi, İstatistik ve Tarifeler kısmı Müdürü Y. Müh. Kemal TAN, Y. Müh. Korkut ÖNGÜN'ün konuşmasına cevap vermek üzere söz almıştır.

Muhterem Arkadaşlarım, Bu günkü konuşma gündeminde bana bir söz hakkı tanınmamış olmakla beraber mevzu ile yakinen ilgili bulunmağım dolayısıyla bir kaç dakikanızı işgal etmeme müsaadelerinizi rica ederim.

Şahsen bugünkü Odamız toplantısını iki noktadan tenkide şayan buldum. Bunlardan birincisi toplantıyı tertip edenlerin İdare tarzındaki tutumları, ikincisi de Hükümetin bir parçası olan bir Bakanlığın faaliyetlerini, hem de çıkarılan bir talimatnamenin kanuna uygunluğu hakkındaki şüpheler serdi ve Bakanlığın bu faaliyetinin kanun dışında olduğu, ittihamı yapmak suretiyle tenkit eden bir konuşma yapılmasının terviç edildiği halde, bu hususta Bakanlığın mukabil tez ve açıklamasına imkân verecek tarzda hareket edilmemiş olmasıdır.

Elektrik tarifeleri hakkında ilmî ve esaslı bir etüdü bizlere lütfeden birinci hatip Nezihe Güçeri'ye burada bulunan meslektaşlarımda hislerine tercüman olduğuma kani olarak teşekkürü bir borç bilirim.

Elektrik tarifeleri Talimatnamesi hakkındaki tenkitlerden İse, ancak not edebildiğimden cevaplandırılması, önceden bilinerek üzerinde hazırlanılmasını icap ettirmeyen ve derhal açıklanmasında fayda gördüğüm noktalara, sizlerinde müsahahanıza sığınarak, kısaca temas etmek istiyorum.

Evvelâ tarifeler hakkında hazırlanan bu talimatname; daha yeni tatbik mevkiine konulduğuna göre nizamname değil talimatname olarak çıkması ve tatbikatta görülecek aksaklıklara göre zamanla tekemmül ettirilmesi bakımından daha uygun olduğu kanaatindeyim.

Elektrik Tarifeleri Talimatnamesi, hatibin söylediği gibi, sadece Sanayi Bakanlığı kanunu olan 6973 sayılı kanunun 3 üncü maddesinin G. fıkrası ile Bakanlığa verilen yetkilere dayanılarak çıkarılmamıştır. Şimdi maddelerini ve metinlerini tam hatırlıyamamakla beraber mezkûr kanunun İnci maddesinde «memleketin madden, sanayi ve enerji işlerini umumî menfaat ve ihtiyaçlara uygun şekilde tanzim ve idare etmek ve bu işlerle ilgili idareler arasında koordinasyonu sağlamak» vazifesi de Bakanlığa verilmiş bulunmaktadır.

Binaenaleyh enerji idarelerinin umumî menfaatlere uygun şekilde faaliyetlerini tanzim ve idare etmeye yetkili olan bir Bakanlık memleketin her tarafından bir karışıklık arzeden elektrik sayaçlarının kira ve bakım ücretlerini makul ve bu madde ruhuna uygun tarzda tanzim etmeye yetkili olacağı da tabiidir.

Diğer taraftan hatibin tenkit mevzuu ettiği ve ilgi çekecek tarzda üzerinde ısrarla durduğu (İktisadî Devlet tegekkülü ve müesseseleri